

кримінальним провадженням, вона також реалізується під час розгляду цивільних, господарських й адміністративних справ. На підставі цього вважаємо, що усність варто відносити до міжгалузевих засад.

Література:

1. Почтовий М. М. Методологічні та практичні засади публічності та диспозитивності у кримінальному провадженні України: дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.09 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2021. 478 с
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.12.2024)
3. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>. (дата звернення: 10.12.2024)
4. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України від 6 листопада 1991р. № 1798-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 10.12.2024)
5. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 6 липня 2005р. № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 10.12.2024)
6. Case of «IDŽANOVIĆ v. Croatia». Judgment. 9 July 2020 (Application no. 67705/14). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-203491> (Accessed: 10.12.2024)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-84>

ДО ПИТАННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ОЗНАК ПРОХОДЖЕННЯ НАВЧАННЯ ТЕРОРИЗМУ

Нагорний Андрій Олександрович

аспірант

Національної академії Служби безпеки України

м. Київ, Україна

Важливим аспектом боротьби з тероризмом є профілактика та запобігання радикалізації населення. Громадянське суспільство, правозахисні організації та освітні установи відіграють значну роль у формуванні протидії ідеям тероризму. З огляду на зазначене важливим кроком для вітчизняного кримінального законодавства стали внесені

зміни щодо криміналізації проходження навчання тероризму. У науковій літературі цьому питанню вже присвячені окремі праці [1], водночас питання суб'єктивної сторони проходження навчання тероризму потребує додаткової уваги.

Згідно з положеннями ст. 258-4 Кримінального кодексу України (далі КК України) проходження навчанню тероризму передбачено як одне з альтернативних діянь, які зазначаються у цій нормі. Отже законодавець розширив форми кримінально-протиправної поведінки. Такий крок законодавця обумовлений положеннями Додаткового протоколу до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму (Далі Протокол). Метою цього Протоколу стало доповнення Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму) положеннями щодо криміналізації діянь, які б забезпечили зусилля держав, які підписали ці нормативні документи, в запобіганні тероризму і його негативним наслідкам. Так у ст. 3 Протоколу йдеться про дії які оцінюються як проходження навчання тероризму. До них Протоколом віднесено отримання інструкцій, включаючи набуття знань чи практичних навичок, від іншої особи стосовно виготовлення або використання вибухових речовин, вогнепальної чи іншої зброї або шкідливих чи небезпечних речовин або стосовно інших специфічних методів чи засобів з метою вчинення або сприяння вчиненню терористичного злочину [2]. Фактично у такому ж вигляді ці норми були відтворені у ст. 258-4 КК України. За такі дії нині встановлено покарання позбавлення волі на строк від трьох до восьми років з конфіскацією майна або без такої. Якщо ж вони вчинені щодо кількох осіб (крім проходження навчання тероризму) або повторно, або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням свого службового становища, встановлено покарання у виді позбавлення волі на строк від восьми до десяти років з конфіскацією майна або без такої. Також варто відзначити на те, що вітчизняний законодавець містить заохочувальні норми. КК України передбачено, що особа звільняється від кримінальної відповідальності за проходження навчання тероризму, якщо вона добровільно відмовилася від подальшої злочинної діяльності, повідомила правоохоронний орган про цей злочин, сприяла запобіганню або припиненню терористичної діяльності, пов'язаної із вчиненням нею злочином [3].

Задля забезпечення притягнення особи до кримінальної відповідальності за проходження навчання тероризму, необхідно проаналізувати суб'єктивну сторону цього діяння, яка охоплює:

- вину (обов'язкова ознака);
- мету (обов'язкова ознака);
- мотив (факультативна ознака).

Охарактеризуємо кожен, з окремих елементів. Вина як суб'єктивна ознака злочину проходження навчання тероризму є обов'язковою для

кваліфікації злочину та охоплює усвідомлене психічне ставлення до протиправного діяння та його суспільно небезпечних наслідків.

За КК України проходження навчання тероризму характеризуються виною виключно у формі прямого умислу, адже суб'єкт злочину повинен чітко усвідомлювати протиправний характер своїх дій або бездіяльності, передбачати можливість настання суспільно небезпечних наслідків та бажати їх настання. Вина в контексті проходження навчання має глибоке соціальне значення, що полягає в негативному або зневажливому ставленні до правових норм та соціальних цінностей, зокрема права на життя, безпеку та стабільність у суспільстві, посягаючи на які, суб'єкти свідомо порушують основоположні соціальні принципи з метою дестабілізації суспільства чи досягнення своїх особистих чи групових цілей.

Мета як обов'язкова ознака суб'єктивної сторони за проходження навчання тероризму має чітко визначений спрямований характер, що базується на умислі, який полягає в досягненні конкретної цілі – створення терористичної загрози громадській безпеці, залякування населення або тиску на державні органи для досягнення політичних чи інших суспільно небезпечних результатів. Мета може бути свідомо сприйнята суб'єктом злочину як «вища місія», що виправдовує його протиправні дії, тому підготовка до терористичного акту, навчання тероризму проходить через етапи формування чіткої мети, пов'язаної з насильницькими засобами досягнення результатів. У складних терористичних операціях мета може розподілятися на кілька рівнів, наприклад, спершу йде вербування або озброєння, потім навчання, а кінцевою метою залишається безпосереднє вчинення терористичного акту.

Мотив є факультативною ознакою суб'єктивної сторони проходження навчання тероризму, що надає змогу глибше зрозуміти причини, які спонукали особу до вчинення суспільно-небезпечного діяння. Мотив є важливим для встановлення рівня суспільної небезпеки діянь, визначення індивідуальних особливостей правопорушника та потенційного впливу на суспільні інтереси. Мотиви у злочинах, пов'язаних із терористичною діяльністю, здебільшого мають ідеологічну, політичну або релігійну спрямованість, що відрізняє такі злочини від загально-кримінальних правопорушень, де мотивами часто є корисливість, помста або інші особисті інтереси. У випадку тероризму, особливо коли йдеться про сприяння чи навчання тероризму, мотив може бути обумовлений прагненням досягти суспільних або політичних цілей шляхом насильства або страху.

Література:

1. Книженко О.О., Негода А.С. Актуальні питання кримінальної відповідальності за проходження навчання тероризму. Аналітично-порівняльне законодавство, 2024. № 8. С. 511–514.

2. Додатковий протокол до Конвенції Ради Європи про запобігання тероризму [Електронний ресурс] Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-15#Text

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-85>

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ПОКАРАННЯ ЧЕРЕЗ ОБСТАВИНИ, ЩО ОБТЯЖУЮТЬ ПОКАРАННЯ, ЗА КК УКРАЇНИ ТА ЛАТВІЇ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ

Павлов Володимир Григорович

кандидат юридичних наук, суддя

Новозаводського районного суду міста Чернігова

м. Чернігів, Україна

Індивідуалізація покарання поряд з диференціацією кримінальної відповідальності наразі визнаються принципами кримінального права, принципами кримінальної відповідальності, принципами або навіть і методами кримінально-правової політики в Україні. Вказані принципи визнаються проявами принципу справедливості в кримінальному праві, мають похідний від принципу справедливості характер. Цей принцип, незважаючи на те, що він прямо не вказаний в КК України (до речі як і будь який інший принцип) знайшов втілення в низці його статей, зокрема ст. 65 (загальні засади призначення покарання), де вказуються вимоги щодо необхідності врахування ступеня тяжкості кримінального правопорушення, обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання, ч. 5 ст. 68, яка передбачає, що призначенні покарання співучасникам кримінального правопорушення суд має урахувувати характер та ступінь участі кожного з них у вчиненні кримінального правопорушення), ст. 69 (призначення покарання, більш м'якого ніж передбачено законом), ст. 69¹ (призначення покарання за наявності обставин, що пом'якшують покарання, ст. 69² (призначення більш